

Voorzitter: Verbeet

Tegenwoordig zijn 134 leden, te weten:

Aasted-Madsen-van Stiphout, Agema, Anker, Aptroot, Atsma, Azough, Van Baalen, Bashir, Van Beek, Besselink, Bilder, Biskop, Blanksma-van den Heuvel, Blok, Van Bochove, Boekestijn, Boelhouwer, Van Bommel, Bosma, Bouchibti, Bouwmeester, Brinkman, Ten Broeke, Van der Burg, Van de Camp, Cramer, Van Dam, Depla, Dezentjé Hamming-Bluemink, Dibi, Tony van Dijck, Jan Jacob van Dijk, Jasper van Dijk, Dijsselbloem, Diks, Eijsink, Ferrier, Fritsma, Van Geel, Van Gent, Gerkens, Van Gerven, Gesthuizen, Gill'ard, Graus, Griffith, Halsema, Van der Ham, Hamer, Haverkamp, Heerts, Heijnen, Hessels, Van Heugten, Van Hijum, Ten Hoopen, Irrgang, Jacobi, Jager, Jansen, Joldersma, Kalma, Kant, Karabulut, Koopmans, Koppejan, Koşer Kaya, Kraneveldt-van der Veen, De Krom, Kuiken, Langkamp, Leerdam, Van Leeuwen, Leijten, Lempens, Luijben, Madlener, Van Miltenburg, Neppérus, De Nerée tot Babberich, Nicolai, Omtzigt, Ormel, Ortega-Martijn, Ouwehand, De Pater-van der Meer, Pechtold, Polderman, Poppe, Van Raak, Remkes, Roefs, Roemer, De Roon, De Rouwe, Rutte, Samsom, Sap, Schermers, Schippers, Slob, Smeets, Smilde, Smits, Snijder-Hazelhoff, Spekman, Spies, Van der Staaij, Tang, Teeven, Tichelaar, Timmer, Van Toorenburg, Uitslag, Ulenbelt, Van der Veen, Van Velzen, Vendrik, Verbeet, Verdonk, Vermeij, Vietsch, Van der Vlies, Voordewind, Vos, Jan de Vries, Van Vroonhoven-Kok, Waalkens, Weekers, Wiegman-van Meppelen Scheppink, Wilders, De Wit, Wolbert en Zijlstra,

en de heer Bos, viceminister-president, minister van Financiën, en de heer De Jager, staatssecretaris van Financiën.

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mee dat de volgende leden zich hebben afgemeld:

Besselink, Van Dijken en Timmer;

Van der Staaij, alleen voor de avondvergadering.

Deze mededeling wordt voor kennisgeving aangenomen.

Aan de orde is de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Wijziging van de Wet op de rechterlijke organisatie in verband met de aanwijzing van de nevenvestigingsplaatsen Wageningen, Gorinchem, Winschoten, Groenlo en Oude IJsselstreek als nevenzittingsplaats (31503);**
- **het wetsvoorstel Goedkeuring van twee op 12 februari 2004 te Parijs tot stand gekomen Protocollen houdende wijziging onderscheidenlijk van het Verdrag van Parijs van 29 juli 1960 inzake wettelijke aansprakelijkheid op het gebied van de kernenergie en van het Verdrag van Brussel van 31 januari 1963 tot aanvulling van het Verdrag van Parijs, beide verdragen zoals gewijzigd bij Aanvullend Protocol van 28 januari 1964 en bij Protocol van 16 november 1982 (31118);**
- **het wetsvoorstel Wijziging van de Wet aansprakelijkheid kernongevallen ter uitvoering van het Protocol van 12 februari 2004 houdende wijziging van het Verdrag van 29 juli 1960 inzake wettelijke aansprakelijkheid op het gebied van de kernenergie en ter uitvoering van het Protocol van 12 februari 2004 houdende wijziging van Verdrag van 31 januari 1963 tot aanvulling van het Verdrag van 29 juli 1960 inzake wettelijke aansprakelijkheid op het gebied van de kernenergie (31119);**
- **het wetsvoorstel Wijziging van de Wet financiering decentrale overheden en enkele andere wetten ten behoeve van een verbeterde werking van de financieringsfunctie van decentrale overheden (31360).**

Deze wetsvoorstellen worden zonder beraadslaging en, na goedkeuring van de onderdelen, zonder stemming aangenomen.

Aan de orde is de behandeling van:

- **de subsidiariteitstoets van het richtlijnvoorstel betreffende verlaagde BTW-tarieven (COM(2008) 428) (31542);**
- **de subsidiariteitstoets van het voorstel voor een verordening van de Raad betreffende het Statuut van de Europese Besloten Vennootschap (COM(2008) 396) (31543);**
- **de subsidiariteitstoets van het richtlijnvoorstel inzake patiëntenrechten in geval van grens-**

overschrijdende gezondheidszorg (COM(2008) 414) (31545).

De **voorzitter**: Ik stel voor, conform de voorstellen van de Tijdelijke Gemengde Commissie Subsidiariteitstoets te besluiten.

Daartoe wordt besloten.

Aan de orde is de voorzetting van:

- **de algemene financiële beschouwingen naar aanleiding van de Miljoenennota 2009 (31700), en de voorzetting van de behandeling van:**
- **het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaat van de Nationale Schuld (IXA) voor het jaar 2009 (31700-IXA);**
- **het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaten van het ministerie van Financiën (IXB) voor het jaar 2009 (31700-IXB);**
- **het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaat van het BTW-compensatiefonds voor het jaar 2009 (31700-G).**

(Zie vergadering van 1 oktober 2008.)

De **voorzitter**: Door mij zijn schriftelijke antwoorden ontvangen van de minister van Financiën en de staatssecretaris van Financiën op vragen, gesteld in eerste termijn.

Deze antwoorden zullen worden opgenomen in een bijvoegsel bij de Handelingen van deze vergadering.

(Het bijvoegsel is opgenomen aan het eind van deze editie.)¹

De **voorzitter**: Het woord is aan mevrouw Koşer Kaya.

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): Voorzitter. Ik heb een kort ordevoorstel. Kan ons meegedeeld worden in welke volgorde de onderwerpen behandeld zullen worden?

De **voorzitter**: Dat is de normale gang van zaken. Wij vragen in welke blokjes de minister zijn antwoord indeelt. Eerst krijgt de heer De Nerée het woord, daarna kan de minister zijn betoog in een keer houden.

De heer **De Nerée tot Babberich** (CDA): Wij lezen veel in de krant. Ik zou ook graag in de Kamer horen wat er nu precies aan de hand is met Fortis. Hoe kan een fonds van 15 mld. buiten de boeken gehouden worden? Wij lezen ook in de krant dat er binnen Europa ineens een noodfonds opgericht moet worden. Ik hoop dat de minister daar ook op ingaat. Wij hebben eergisteren een debat gehad met de fractieleiders, de minister-president en de minister van Financiën...

De **voorzitter**: Zullen wij gewoon gaan beginnen? Volgens mij popelt u. De belangstelling voor het onderwerp is groot. De minister heeft al een beetje inzicht gekregen in het soort vragen dat leeft. De minister vertelt ons eerst hoe de opbouw van zijn antwoord is en vervolgens krijgt u nooit ruime gelegenheid, maar wel gelegenheid om daarover vragen te stellen. De heer Tang heeft ook nog een puntje.

De heer **Tang** (PvdA): Voorzitter, ik vroeg mij af waar de staatssecretaris bleef, maar zoals gebruikelijk komt hij net een minuut te laat.

De **voorzitter**: Wij gaan nu verder ordelijk procederen. U neemt allemaal plaats en ik geef het woord aan de minister van Financiën.

De (algemene) beraadslaging wordt hervat.

Minister **Bos**: Voorzitter. Deze onderwerpen maken uiteraard deel uit van mijn voorgenomen beantwoording in de eerste termijn, al is het maar omdat ik zelf ook niet prettig verrast word door het feit dat briljante Nederlandse plannen door onze Franse vrienden naar de pers gelekt worden. Ik zal daar uitgebreid op ingaan.

Ik heb drie hoofdblokken. Allereerst de financiële crisis in de meest brede zin van het woord: hoe kijken wij tegen de oorzaken aan en wat kunnen wij ertegen doen? Daarna behandel ik meer specifiek de gang van zaken rondom Fortis en ABN AMRO, ook in het licht van de schriftelijke antwoorden die u gekregen hebt op uw vragen. Ten slotte bespreek ik de soliditeit van de begroting en de Miljoenennota in het licht van wat er in de wereld om ons heen gebeurt, maar ook in het licht van de toepassing van de begrotingsregels. Dat zijn de drie hoofdonderwerpen van deze financiële beschouwingen.

Ik heb ook nog een viertal kleinere – qua tijd van behandeling – onderwerpen. Ik zal spreken over de koopkracht, over het Fonds Economische Structuurversterking (FES), over de Comptabiliteitswet en over uw opmerkingen over ramingen. Daarna zal de staatssecretaris ingaan op een aantal van de fiscale dossiers die aan de orde zijn gesteld. Kan dat de goedkeuring van de Kamer wegdragen? Ja? Dat is dan een mooie start.

Voorzitter. Journalisten van het weekblad HP/De Tijd vroegen afgelopen zondag om twee uur 's middags aan mensen in de Koopgoot in Rotterdam of zij bang waren voor de kredietcrisis. Zij kregen de volgende antwoorden: Ja, het begint pas net. Als een bank als Fortis nu ook al in de problemen is gekomen, kun je wachten op een volgend slachtoffer. Een ander zei: Een beetje, maar niet zo erg dat ik geen geld meer aan een truitje van Vero Moda durf uit te geven. Een derde: Laatst hoorde ik dat de pensioenfondsen al klappen hebben gekregen. Daar word ik echt bang van. Een vierde: Het is niet zo bedreigend dat je geen kinderen meer op de wereld durft te zetten, vind ik tenminste. Een vijfde: Ik schrik vooral van die vraag. Dit is toch de Koopgoot op zondag? Daar kom je toch juist om al je zorgen weg te winkelen!

Er leeft een variëteit aan gedachten en zorgen over wat op dit moment in Nederland aan de hand is. Er zijn zowel optimistische als pessimistische geluiden. Wij realiseren ons allemaal dat Nederland een relatief klein land is op een heel groot wereldtoneel en dat veel van de zaken waarmee wij te maken hebben, vanuit dat grote wereldtoneel op ons afkomen.

Gisteren is door de woordvoerders en de dag daarvoor door de fractievoorzitters het nodige gezegd over de oorzaken van de huidige crisis. Een van de meest interessante dingen om naar te kijken, vind ik het perspectief dat globalisering uiteindelijk toch maakbaar is gebleken. Ik herinner mij een gesprek dat ik het